

A vezetési nehézségek kezelése tárgyalásánál a szabályozástól eltérő esetekben (kivételek) szükséges vezetői beavatkozásról, a megegyezéssel eredmény-célok szerinti vezetésről és más vezetést támogató rendszerekről olvashatunk. A gazdálkodás támogatásával kapcsolatban az anyagi és műszaki folyamatok felsorolását, a gyártási forrástervezés, a színvonal-elemzés, az értékelemzés tevékenységének leírását találjuk. A személyügyi politika tárgyalásánál pedig a szerző az emberi erőforrásgazdálkodással, a versenyztetéssel, a csapatépítéssel, a munkaköri leírással, a teljesítményértékeléssel és a munkavállalói magatartásokkal foglalkozik. A döntéshozókészítés és a döntési változatok bemutatása után a piaczgazdálkodási tevékenység áttekintése következik a könyvben. Megismerjük a vállalati működést a piaczal összekapcsoló marketing alapjait és módszereit (környezetbefolyásolás, versenyzstratégia és -elemzés, piachátáskeltés, piackutatás).

Angyal Ádám könyvének hatalmas anyagában minden érdekelt és érdeklődő megtalálja a vezetési feladatait ellátásához szükséges ismereteket, megoldásokat és eszközöket. A könyvet ábrák és táblázatok, valamint gazdag irodalomjegyzék egészíti ki.

R. I.

Pálkás Jenő:

A VEZETÉS ÉS A TECH- NOLÓGIAFEJLESZTÉS ETIKAI KÉRDÉSEI

Műszaki Könyvkiadó – Magyar Minőség Társaság, Budapest, 1999. 194 p.

Magyarországon a műszaki-gazdasági kérdések mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a vállalkozások és az erkölcs összefüggéseire irányuló vizsgálatok is. Az üzleti és gazdasági etika tanulmányozását egyrészt az teszi indokolttá, hogy egyre többen kapcsolódnak be a gazdasági életbe, másrészt pedig az, hogy hazánkban az elmúlt évtizedekben megszakadt az üzleti etika folytonossága, a piac szereplőinek magatartásában elfogadott etikai normák pedig még nem alakultak ki. Így nem lehet beszélni a gazdasági etika vezetői döntésekbe való beépüléséről. Hiányzott az etika eddigi

oktatási rendszerünkben is; így a fiatal menedzserek nem tanulták és nem is vehették át azt környezetüktől sem.

Nyilvánvaló, hogy a tisztességes üzleti magatartás csak jogi szankciókkal nem teremthető meg. Ezekon túlmenően szükség van arra, hogy a döntéshozók és a gazdasági élet többi szereplői a tisztesség határain belül tevékenykedjenek, s ezt a magatartást várják el munkatársaiktól is! Az egyéni érdekek mellett fel kell ismerniük versenytársaikkal közös érdekeiket s azokat az előnyöket, amelyek csak együttesen érhetőek el az érdekek kölcsönös figyelembevételével. Tarthatatlan az az álláspont, miszerint az etikus magatartás az üzleti sikerek akadályozója lenne, és a gátlástalanság, a kíméletlenség, a partner félrevezetése, megfélemlítése az üzletemberek erényei közé tartozik. Mindezeket figyelembe véve időszerű és hiányt pótló Pálkás Jenő könyve, amely a vállalkozás, a cégkultúra sokszínű kapcsolatának bemutatásával jut az érdekérvényesítés és a társadalmi felelősség egyeztetésének érvényre jutásáig.

Kitűnik a könyvből, hogy a vezetői döntések akkor etikusak, ha a döntést a megegyezés alapján minden érintett fél ésszerűen el tudja fogadni. Figyelembe kell venni a társadalmi környezet elvárásait és szokásait. Az etikai döntések legjobb mércéje a nyilvánossággal való szembesítés. A jog és az erkölcs szoros kölcsönhatásban áll egymással. Törvények jelentek meg a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás, a tisztességtelen gazdasági tevékenység tilalmáról. A vállalatok üzletpolitikájuk kialakításánál meghatározhatják, hogy milyen magatartást tartanak helyesnek, mit várnak el alkalmazottaiktól és mit nyújtanak partnereiknek. Az etikai kódexek mellett az etikai ítéletalkotás fejlesztésében nagy szerepe van az etikai képzésnek is...

Mindezek után olvashatunk a könyvben a cégkultúra fontosságáról, amely az etikus vállalkozási magatartás kialakulásának és érvényesülésének egyik feltétele. A cégkultúra olyan elvárások, magatartások rendszere, amelyeket a szervezet tagjai természetesnek fogadnak el; tartalmazza a szervezeten belüli értékeket, szokásokat, szabályokat, hagyományokat, szabályozza a szervezet tagjainak viselkedését. A cégkultúra változását a külső (társadalmi, gazdasági) viszonyok és a

cégen belüli (szakmai, szervezeti, irányítási, emberi) hatások egyaránt befolyásolják. A cégvezetés nagyon fontos feladata, hogy a külső, környezeti változások és a belső mozgások felgyorsulása esetén a cégkultúra hagyományai, pozitív értékei megmaradjanak!

A felhasználók és vevők igényeinek megváltozása a technológia, a szervezet, a termelés szervezése megváltozását is maga után vonja; hatással van a szakmai és etikai követelményrendszerre, a szervezet kialakítására és a vezetési feladatok ellátására is. Az információs és kommunikációs technológiák a vezetés határfokának javításán kívül a vevők és felhasználók magasabb szintű informálását is lehetővé tették. E megváltozott kapcsolatban új etikai viszonyok alakulnak ki. A tudományos-műszaki ismeretek fejlődése, az egyre hatékonyabb termeléseszközök megjelenése a szervezési ismeretek fejlődésével járt; megjelent az operációkutatás, a rendszerelmélet, a számítógépes termelésifolyamat-szabályozás. Az informatika fejlődése kiszélesíti a szükséges információk körét, s a széles körben ismertté vált információ maga is a tisztességes vállalkozói magatartásra ösztönöz. A vállalkozási kultúrát, a vállalkozás minőségét a vevők a cég megjelenése, információi, munkatársai, reklámjai, a vállalt feladatok teljesítése stb. alapján ítélik meg. Az üzleti etikát semmibe veszi a vállalkozás a tisztességtelen ár kialakításával, a versenyszabályok megsértésével, a felhasználhatóság és a minőség be nem tartásával...

Az érdekérvényesítés témakörében a szerző kifejti, hogy a menedzsment etikus magatartására az a jellemző, hogy döntéseiben mennyire van tekintettel a kollektíva érdekeire. Alapos elemzéssel kell alátámasztani azt, hogy a vállalkozás vállalhat-e kockázatot, az elemzés elmulasztása etikátlan vezetői magatartás! A továbbiakban szó van az állam érdekérvényesítésére irányuló gazdaságpolitikai eszközökről és az érdekérvényesítés a konfliktushelyzeteiről. Ez utóbbit kiváltó okok jelentkezhetnek a tulajdonos és a menedzser, a tulajdonos és a kollektíva, a menedzser és a kollektíva, valamint a menedzser és az egyén kapcsolatában.

A társadalmi felelősség kérdései közt a vállalkozás ökológiai felelősségéről, a gazdasági etika és az ökológia kapcsolatáról, majd a vállalkozás szociális adottságainak fejlesztéséről olvashatunk. Példákon keresztül ismerjük meg a konfliktushelyzetek kialakulását, az összeütközések elkerülésének lehetőségeit, a természeti környezet védelmét biztosító szabályozást, s az ezzel összefüggő üzleti etikai problémákat. A szerző érinti a tudomány felelősségét (biotechnológiai eljárások), a tervezők, üzemeltetők felelősségét és az egyén meggyőzését. A szociális koncepciót a vállalkozás szociális adottságainak fejlesztése, a szociális célok megvalósítása jelenti.

A könyv utolsó (6.) része az eddig tárgyaltak alapján világítja meg az etikus cég magatartás szemszögéből a fogyasztóval szembeni felelősség vállalásának kérdéseit. A gazdasági etika alapját a vállalati felelősség jelenti; ez túlmutat a jogrenden, mert a törvényes magatartás is lehet felelőtlen. Az etikai kódexek rögzítik a teljesítményelvárásokat, megismerjük ezek főbb vonásait, az etikai normák megsértésének eseteit (korupció, borralaló, ajándék, illegális információk nyújtása, ügynöki jutalék). Végül a szakértői felelősség kérdését, a kamarák szerepét, a menedzsment etikai vonatkozásait tárgyalja a könyv. Szó van itt az etikai kultúra megteremtéséről, az etikai döntések társadalmi elfogadtatásáról, az elkerülendő etikai negatívumokról. A fogyasztóval szembeni felelősség keretében a fogyasztó jogait, a megtévesztő információk tilalmára vonatkozó törvényes rendelkezéseket, a fogyasztópolitika törekvéseit ismerjük meg. Összefoglalásként a gazdasági etika főbb alapelveinek felsorolását találjuk. A Függelék a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény szövegét tartalmazza.

A könyvben példák és ábrák segítik a tárgyaltak könnyebb megértését; az egyes részek végén található kérdések a leírtak összefoglalására alkalmasak. Így válik Pálinkás Jenő könyve a felsőfokú oktatásban részt vevők és a gyakorlati szakemberek, menedzserek számára egyaránt hasznossá.

Rubóczky István